

*Na fotografiach z pierwszego po wojnie pochodu pierwszomajowego we Wrocławiu kobiety mają włosy starannie ułożone w fale, kolorowe sukienki, buty na obcasie. Mężczyźni nie mniej eleganccy – w płaszczach, garniturach i kapeluszach. Na naszej okładce roześmiane dziewczyny w strojach ludowych tańczą na torowisku tramwajowym. Uwieczniony na czarnobiałych kliszach entuzjizm wygląda na autentyczny, a spontaniczność maszerujących stanowczo różni się od podniosłego ponuractwa znanego z fotografii z lat późniejszych. Skąd ta euforia? Czy ci ludzie naprawdę wierzą w komunistyczną iluzję i partyjną propagandę, każącą cieszyć się „majowym świętem”?*

*Pochodzące ze zbiorów Ossolineum zdjęcia pokazują nieoficjalną stronę rzeczywistości drugiej połowy lat czterdziestych. Na twarzach fotografowanych widzimy różne emocje – radość, skupienie, zmęczenie, zaskoczenie. I jeszcze coś – witalność. Ci ludzie, mimo traumy wojny, tragedii osobistych, wszechobecnej biedy i niepewnej przyszłości po prostu cieszą się, że żyją. Radość życia – wśród zgłiszcz i gruzów ten utarty zwrot nabiera nowego znaczenia.*

*Lata 1945–48 (od zakończenia działań wojennych po utworzenie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej) to szczególny okres naszej historii. Zachowane dokumenty, fragmenty radiowych nagrań, artykuły i ogłoszenia prasowe, a także relacje świadków układają się w obraz bardziej złożony i bogatszy od tego, który pamiętamy ze szkolnych podręczników. W tym obrazie odnajdziemy chaos polityczny i zaostrzającą się stopniowo kontrolę państwa nad obywatelami, ale także gorączkową niekiedy aktywność ludzi, którzy próbują rozpoznać i zrozumieć nową rzeczywistość. W najnowszym numerze kwartalnika „Pamięć i Przyszłość” prezentujemy niektóre elementy tej rzeczywistości.*

*Katarzyna Uczkiewicz*